

TEKST: NOOR HELLMANN | FOTO'S: NANNIKE BUVELOT

Kom mee naar bu allema

iten aal!

Aan een onverharde weg even buiten Deventer staat een oude rietgedekte boerderij die eigendom is van Stichting IJssellandschap. Hier genieten de kleuters van vrijeschool de Kleine Johannes in Deventer sinds kort één keer per week onderwijs in de natuur. “Kinderen spelen steeds minder buiten, hier komen ze wekelijks in contact met de natuur en beleven ze de wisseling van de seizoenen, dat geeft een diepere dimensie aan hun spel.”

Bij de staldeur staan zes zilverkleurige kinderkruiwagens op hun kant. Ze zullen deze dag ongebruikt blijven: de kleuters gaan vandaag naar de IJssel. De zon prikt gaten in de ochtendnevel die als een dunne sluier over de uiterwaarden ligt - het belooft een stralende aprijdag te worden. Toch is het om kwart over acht 's ochtends nog fris en in het klaslokaaltje brandt dan ook de houtkachel. De afgelopen maanden hebben ouders van Vrijeschool de Kleine Johannes in Deventer de voormalige koeienstal van binnen en buiten ontdaan van woekerende klimop en omgebouwd tot een knus lokaal. Het dak is vernieuwd, er is een tussenwand neergezet, elektriciteit en waterleiding zijn aangelegd. De ruimte is voorzien van sanitair op kleutermaat en sober ingericht met houten kratten die tegelijkertijd dienst doen als stoeltjes en opbergruimte, een oud bankstel, kapstokjes en een prent met weidevogels aan de muur. Voor een van de lage raampjes staat een gieter met een witte bloesemtak. Buiten hebben de kinderen zelf perkjes ingezaaid en aardbeienplantjes uitgezet. In de tuin is een parcours van houtblokken en stammetjes neergelegd en er zijn wilgentenen hutten gevlochten. Binnenkort zal nog een waterput geslagen worden.

Eind maart is de stal- en buitenruimte voor het eerst door de kleuters in gebruik genomen. Sindsdien gaan de drie klassen er tot eind december elk één ochtend per week naartoe, alleen bij heel slechte weersvooruitzichten vervalt de boerderijdag en moeten de kinderen gewoon naar school.

Wulp

Tegen kwart voor negen zijn alle 24 kinderen die deze maandag 'boerderijdag' hebben binnengedruppeld. Ze hebben een plaatsje in de kring gezocht met hun jassen en laarzen aan, klaar om zo dadelijk op pad te gaan. Ook juf-fie Gerda Vermeulen (48) is met stevig schoeisel en een schapenwollen vest gekleed om naar buiten te gaan. “Alle kindjes moeten nu naar de wc, ook al hoeft je niet, want we gaan naar de IJssel”, zegt ze na het zingen van het ochtendlied. “We moeten er goed aan denken dat in de wei van de koeien schrikdraad is. En als we naar de lammetjes van boer Leo gaan kijken, moeten we héél rustig doen want achter in het weiland broedt een wulp en die mag niet gestoord worden, anders gaat hij van de eitjes af!”

Als we een kwartier later met een hobbelerende bolderkar vol schepjes,

emmers, kleden en trommeltjes met fruit een spoor trekken door het hoge natte gras, wijst Gerda naar twee bruine vogels in het weiland: "Kijk, daar lopen de wulpen met hun kromme snavels. Ze blijven gewoon dooreten, ze zijn niet bang voor ons." Tot grote opwinding van de kinderen schiet plotseling een haas over het veld: "De Paashaas!" roepen ze verrukt.

De wei is een tapijt van lila bloemetjes aan lange dunne stelen. Noah, een meisje met twee blonde vlechtjes, heeft er een flinke bos van geplukt, voor haar oma die in het ziekenhuis ligt. "Weet je hoe deze heten? vraagt ze, om meteen zelf het antwoord te geven: "Pinksterbloemen." "Dat wist ik al", zegt haar klasgenootje Tibbe nonchalant terwijl zijn aandacht wordt getrokken door vier witte en twee zwarte lammetjes die een gat in het hek hebben ontdekt en zich eronderdoor wringen. Hun moeders hebben het ook gemerkt, mekkerend roepen ze de vrijbuiters tot de orde waarna ze gehoorzaam terugkeren.

Gerustgesteld kunnen we onze tocht voortzetten, langs de koeienwei waar geen koe is te bekennen en langs het schrikdraad dat Nick in een onbewaakt ogenblik toch aanraakt. Zijn tranen drogen snel op als we korte tijd later bij de rivier arriveren en hij de koeien onder aan de dijk in het vizier krijgt: "Juf", roept hij enthousiast, "juffie, kom eens kijken, hier lig-

gen alle koeien te luieren met hun dikke kont in de struiken!" Samen met zijn vriendje Tije klimt hij in een overhangende wilg van waaruit hij een beter zicht op de dieren heeft.

Natuurbeleving

Gerda spreidt kleden uit en de kinderen haasten zich met emmers en schepjes naar het zandstrandje langs het water. Vrachtschepen passeren, een roeiboot glijdt voorbij, op de andere oever galopperen twee zwarte paarden heen en weer, verderop staat een molen en boven het Hollandse landschap dat voorzichtig groen begint te kleuren spant de hemel als een strakblauw laken. Is er een mooier beroep denkbaar dan dat van juf van een boerderijklass?

Gerda lacht. "Ik ben wel helemaal gevloerd op maandag, op een of andere manier voelt de verantwoordelijkheid zwaarder. Hoe zorg je dat je ze bij elkaar houdt? Aan de andere kant laadt het me geweldig op als ik om acht uur 's ochtends als enige op de boerderij kom en ik de haan hoor kraaien. "Ik ben zelf opgegroeid op een boerderij. Daarna heb ik een tijd in Ierland gewoond waar ik heb meegeholpen met het oprichten van een vrijeschool op een boerderij, honderdvijftig kilometer onder Dublin. Inmiddels woon ik al jaren in Deventer, maar toen ik tien jaar geleden op de vrijeschool begon dacht ik: als ik hier vijf dagen in de week tussen vier muren zit word ik gek.

"Een jaar of vijf, zes geleden ben ik, bij wijze van experiment, begonnen met een boerderijklass op De Oosterwaarde, een biologisch-dynamische boerderij aan de dijk naar Olst en Zwolle. Daar vlakbij is een bos met prachtige bomen. Na twee en een half jaar heb ik er met pijn in het hart afscheid moeten nemen: voor de boerderij werd het te veel als ook onze andere twee kleuterklassen zouden komen. We vonden toen een ecologisch bedrijf waar we wel met drie klassen heen konden. Maar op het laatste moment ging het toch niet door omdat de af en aan rijdende auto's van de ouders volgens de gemeente voor te veel overlast zouden zorgen. "Uiteindelijk konden we gelukkig hier terecht. Het is een prachtige omgeving waar Stichting IJssellandschap een biologisch gebied van wil maken. We hadden het niet beter kunnen treffen. Wat we hier niet kunnen, zoals op de Oosterwaarde, is kippen voeren en meehelpen in de kas. Maar in de buurt wordt volgend jaar de Natuurderij gebouwd, een biologisch-dynamische boerderij waar we regelmatig met de kinderen zullen gaan helpen."

Vieze handen

De kleuterboerderijschool van de Kleine Johannes heeft inmiddels navolging gekregen op Vrije School De IJssel in Zutphen en ook andere scholen organiseren regelmatig vergelijkbare buitenactiviteiten. Gerda: "De tijdgeest werkt mee. Er wordt steeds meer gedaan aan natuur- en milieueducatie. Men wil kinderen weer in contact brengen met de natuur. Uit het boek *Het laatste kind in het bos* van de Amerikaan Richard Louv, dat een paar jaar geleden verscheen, blijkt dat

ze steeds minder buitenspelen. Bij ons op school geldt dat niet speciaal, het zijn geen typische stadskinderen, maar een enkel kind had er in het begin wel moeite mee als het vieze handen kreeg.

“Het gaat er niet om dat ze lesjes leren, belangrijker is de natuurbeleving. Hier kom je vanzelf dingen tegen, zoals de wulp die broedt, of de boer die de akker ploegt en tarwe zaait. Als ze zoiets hebben gezien geeft dat een diepere dimensie aan de liedjes over de natuur die we zingen. Ik merk ook dat ons ochtendspel over boer Driekus hun volle aandacht en betrokkenheid heeft.

“Ze worden bovendien motorisch meer uitgedaagd. De natuur trekt: de eerste keer waren ze heel uitgelaten en wilden ze onmiddellijk naar buiten rennen, al was een enkeling nog wat bedremmeld. Dat komt ook doordat je hier moet leren spelen zonder speelgoed, voor sommige kinderen is dat lastig. Ook sommige ouders vroegen zich aanvankelijk enigszins bezorgd af of hun kind het hier wel leuk zou vinden.”

Brandnetels

Nadat de handen zijn gewassen in een emmer rivierwater, gaan de kinderen met zanderige kleren rond het kleed zitten en eten met smaak het van huis meegenomen fruit. Als het om kwart over elf tijd is om op te breken nemen ze met moeite afscheid van hun zandkastelen en de klimwilg. Het is warm geworden, de bolderkar, voortgetrokken door een paar kleuters, vervoert nu een bult met jassen en vesten. Boven onze hoofden roept een grutto. Of is het een Kievit? Lopend langs een geploegde akker, waar juf Gerda de klas attendeert op de groene tarwespruitjes die na de zomer veranderd zullen zijn in ‘goud koren’, hervatten Kaja en Ian hun eerder begonnen legerspel. “Ik ben de generaal”, zegt Kaja die een camouflagebroek draagt. “En jij ziet eruit als een tweede generaal. Weet je wat dat is? Iemand die heel sterk is.” Ian knikt en gebaart naar zijn klasgenoten: “Zij zijn de soldaten.” Nick doet ook mee, hij zoekt een stok om mee te schieten. Maar dan valt hij in de brandnetels en hij brult als een gewonde frontsoldaat. “Wat een pech heb jij vandaag”, zegt Gerda troostend terwijl ze speurt naar weegbree waarmee ze de pijn weg kan wrijven.

Zonder verdere incidenten keert de groep even later terug op de boerderij waar in een zwijgende kring boterhammen gegeten worden. Dan is er nog net even tijd om buiten te spelen. Mirre begint met rode wangen een plank te zagen voor de houtkachel, een paar jongens voetballen, anderen proberen de hindernisbaan van houtblokken uit.

Nadat iedereen is opgehaald constateert Gerda dat het er niet meer van gekomen is om de plantjes water te geven, zoals ze van plan was. “We hebben nog geen vaste gewoontes. Het is een beetje zoeken voor mij en ook de ouders moeten wennen. Maar je merkt aan de kinderen dat zo’n dag buiten hen echt goed doet, daar heb je de rest van de week profijt van.” 🌱

Juf Gerda Vermetulen met haar klas

